

Tutkimuksen uudet tuulet Suomen metsissä

JALONEN, RIINA, ILKKA HANSKI, TIMO KUULUVAINEN, EERO NIKINMAA, PAAVO PELKONEN, PASI PUTTONEN, KAISA RAITIO & OLLI TAHVONEN (2006; toim.). *Uusi metsäkirja*. 382 s. Gaudeamus, Helsinki.

Teos on 64 metsäalan asiantuntijan puheenvuoro metsiin liittyvän tutkimuksen puolesta. Tavoite on välittää uusinta monialaista metsiin liittyvää tutkimustietoa ja herättää yhteiskunnallista keskustelua Suomen metsistä ja niiden tutkimuksesta. Kirjoittajina on metsätieteilijöiden lisäksi biologeja, ympäristö- ja metsäpolitiikan, -suunnittelun ja -taloustieteen tutkijoita sekä muun muassa filosofian ja kulttuurin tutkijoita. Kirjoittajien toiveena on, että yhteiskunnalliset päätökset perustetaan parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. Taustalla on väite siitä, että käytännön metsäpolitiikka perustuu osin käsityksiin, jotka ovat ristiriitaisia taloustieteellisen tutkimuksen kanssa tai jotka eivät kestä kriittistä tarkastelua uuden ekologisen tutkimustiedon valossa. Tavoitteena on myös puhua tutkimuksen ja tieteen riip-

pumattomuuden sekä tieteenalojen vuoropuhelun puolesta. Kriitikki kohdistuu tällöin poliittisten ja muiden eturyhmien liian suureen vaikutukseen tutkimuksen suuntaamisessa. Kirjoittajien sanoin tasapainottelu ”käytännön tarpeisiin vastaavan tutkimuksen ja toisaalta tieteen omista lähtökohdista nousevan tutkimuksen ja yleisen teorian kehittämisen välillä” on haastavaa, mutta välttämätöntä (s. 16).

Teoksen taustalla on Suomen Kulttuurirahaston Argumenta-hankkeiden sarjaan kuuluva Tutkijoiden metsäpalaveri -hanke. Hanke käsitti seitsemän tutkijoille järjestettyä seminaaria vuosina 2004–2005. Niihin osallistui 130 metsäalan tutkijaa 15 yliopistosta ja korkeakoulusta, Metsäntutkimuslaitoksesta, Suomen ympäristökeskuksesta sekä useista muista tutkimuslaitoksista. Seminaarit pyrkivät lisäämään metsäkysymysten tutkijoiden tiedeyhteisöistä keskustelua. Näin ollen kirjan teemojen kirjo on laaja: aihepiirejä ovat kestävä kehitys, metsien käytön historia, metsänkasvatuksen tavoitteet ja keinot, metsän rakenne, metsäluonto, sen hoito ja monimuotoisuus sekä alueellinen yhteistyö metsätaloudessa.

Keskeinen viesti teoksessa on toive metsäntutkimuksen ja metsäpolitiikan pikaisesta heräämisestä nykypäivän tilanteeseen. Helsingin yliopiston metsänhoitotieteen professori Eero Nikinmaa ja muut kirjoittajat tiivistävät tämän oivasti kirjan johtopäätöksissä. Metsäntutkimus on historiansa ajan keskittynyt puuntuotannon tutkimukseen, sillä huolena on ollut metsävarojen riittävyys. Tavoitteena on ollut myös tehokkuuden parantaminen sekä metsässä että puun jatkojalostuksessa. Tällöin tutkimuksenkin tehtäväksi on jäänyt selvittää, kuinka tuottaa ja hyödyntää mahdollisimman paljon puuta. Nämä tulokset on siirretty tehokkaasti käytäntöön metsätalouden neuvontaorganisaatioiden avulla. Muutoksen tähän tuovat kuitenkin muuttuneet olosuhteet: 2000-luvun Suomi on metsätaloudellisesti erilainen kuin vain parikymmentä vuotta aiemmin. Tärkeä tekijä ovat ympäristömuutokset, erityisesti muuttuva ilmasto, joka vaikuttaa metsälajiston monimuotoisuuteen, metsien kasvuun sekä puulajien metsätaloudelliseen soveltuvuuteen ja kannattavuuteen. Yhteiskunnallisista tekijöistä on otettava lukuun ainakin yleinen elintason nousu ja yhteiskunnan muutos moniarvoisemmaksi. Talouden yleinen globalisaatiokehitys lisää metsätaloudenkin tehokkuusvaatimuksia. Lisäksi omistukseltaan kansainväliseksi muuttuneen metsäteollisuuden asema suomalaisen yhteiskunnan kokonaistaloudessa on heikentynyt. Näiden muutosten takia täytyy nykyään tarkastella puuntuotannon ohella myös muita metsien käytön tavoitteita, kuten metsien säilymistä monipuolisina ekosysteemeinä, niiden vaikutuksia ilmastomuutoksen torjunnassa sekä sosiaalisia ja kulttuurisia merkityksiä.

Avainsanoja ovat siis nykyään moniarvoisuus ja -tavoitteisuus: yhteiskunnan monet arvostukset, metsästä saatavat monenlaiset hyödyt ja metsänhoidossa monet tavoitteet. Haasteena on ottaa nämä kaikki yhtä aikaa huomioon niin tutkimuksessa kuin taloudellisessa toiminnassakin.

Asiantuntijoiden puheenvuorona kirja on vakuuttava. Kukin kirjoittaja tiivistää oman alansa ajankohtaisen tutkimustiedon lyhyeen artikkeliin, jotka nivoutuvat hyvin toisiinsa. Kokoavasti kirjoitettu johdanto luo hyvän pohjan kirjan rakenteelle. Yhtenäisyyttä lisää myös sanoman tiivistäminen johtopäätöksissä kuudeksi lauselmaksi, jotka on nimetty tutkijaseminaarin järjestämispaikan Kolin kansallispuiston mukaan ”Kolin teeseiksi”. Teeseissä tutkijat esittävät keskeiset tulevaisuuden haasteet ja tavoitteet metsien käytölle, ohjaukselle ja tutkimukselle (s. 327):

- (1) Suomen on hyödynnettävä puun tarjoamat monipuoliset mahdollisuudet tulevaisuuden raaka-aineena.
- (2) Puuntuotannon taloudellisten periaatteiden tulee olla lähtökohtaisesti samat kuin muussakin taloudellisessa toiminnassa.

- (3) Metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi on laadittava eri suojelukeinoja monipuolisesti hyödynnettävä suojeluohjelma.
- (4) Monitavoitteisen metsänhoidon käytännön toteuttaminen edellyttää nykyistä monipuolisempaa metsänhoitomenetelmien valikoimaa.
- (5) Metsätalouden neuvonnan tulee toimia vapailla markkinoilla.
- (6) Metsien moniarvoiseen käyttöön liittyvät kysymykset tulee nostaa tutkimuksen ja metsäpolitiikan ytimeen.

Laaja ja asiantunteva kirjoittajakunta on välttämättä tarpeen käsiteltäessä näin laajaa aihepiiriä ja heräteltäessä keskustelua tutkimuksen sisällöstä ja asemasta. Toisaalta artikkelikokoelman luettavuus ja sujuvuus saattaa olla erillisteosta heikompi. Pääosin lukujen yhtenäisyys ja sisällön jaottelu teemoihin on onnistunut. Tämä johdunee siitä, että jo Tutkijoiden metsäpalaverin seminaarit oli jaoteltu aihepiireittäin kirjan lukuja vastaavien otsikoiden alle. Rakenteen lisäksi kirjalle määritelty erittäin laaja kohdeyleisö vaatii kirjoittajilta paljon. Toivottu lukijakunta käsittää ”jokaisen metsässä kulkevan”, joten tavoitteena on ollut yleistajuinen ja suurelle yleisölle suunnattu kirja. Tavoitteeseen pääseminen olisi ehkä tarvinnut kaunokirjallisempaa ja kevyempää otetta. Asiantuntijapuhe raskauttaa kirjaa, mikäli sitä haluaa lähestyä lukukokemuksen elämyksellisyyden ja viihdyttävyyden kautta. Toisaalta yleistajuisuuteen pyrkiminen on tuonut hieman toistoa; muutamissa artikkeleissa tuodaan esille samoja perusasioita, kun halutaan varmistaa lukijan olevan perillä tieteenalan taustoista. Kannatan kuitenkin vahvasti tutkijoiden kaikkia pyrkimyksiä kirjoittaa erityisalastaan yleistajuisesti. Tämä kirja onkin erittäin hyvä yritys siihen suuntaan.

Teoksen ulkoasu on ”metsäinen” ja sellaisena houkutteleva. Valokuvat tavoittelevat samaa kuin tekstikin – metsän katsomista uudesta näkökulmasta. Milloin on tarkasteltu hakkuualuetta tai metsäistä suota ilmasta, milloin tarkennettu yksittäisiin muurahaisiin tai kuvaukselliseen kantoon. Ulkoasunsa ja taittonsa puolesta kirja houkuttelee satunnaista lukijaa seläilemaan ja perehtymään tarkemmin kiinnostaviin aiheisiin. Selailijaa toki helpottaa myös lukujen tiiviys ja tekstiin lomittuvat tietolaatikat, joissa esitellään lyhyesti yksittäisiä tutkimusaiheita tai täydentäviä lisätietoja.

Kokonaisuus on puhutteleva paketti. Uskonkin sen herättävän toivomaansa tärkeää keskustelua.

VUOKKO TARVAINEN
Maantieteen laitos,
Turun yliopisto